5

EL SILENCI DE SET ANYS

NATURALMENT, ELS CONGRESSOS DE METGES DE LLENGUA CATALANA EMMUDIREN

*MIREIA ARTÍS I MERCADET**

Son las provincias catalanas
Llenas de luz y de sol
De Aragón las cuatro hermanas
Honra del pueblo español

A la plaça Catalunya, a la terrassa de l'Hotel Colon, fou inaugurada, el 14 de novembre de 1924, la primera emissora de ràdio de l'Estat espanyol: «EAJ-1 Radio Barcelona». Set mesos més tard, el mes de juny de 1925, era fundada «Unión Radio Madrid», que, sota l'emparament d'un *ad hoc* reial decret —que permetia la concentració d'estacions en un mateix sol·licitant—, nasqué amb l'objectiu d'absorbir les diverses petites emissores que havien anat apareixent arreu de l'Estat, però volia, sobretot, implantar-se a Barcelona. Per quina raó especialment a Barcelona? Perquè calia controlar el contingut ideològic de les emissions i, per damunt de tot, la llengua que s'hi parlava —...o que s'hi cantava—. Imagineu el vers que encapçala aquest capítol entonat amb la música de *La Santa Espina*, i tindreu una idea dels cruels procediments amb els quals la dictadura del general Miguel Primo de Rivera intentava reprimir qualsevol signe de catalanitat, extern o intern. Aquella lletra fal·laciosa substituïa la legítima catalana que tothom relacionava amb la melodia i que se sentia cantar pels celoberts. Aquest mètode era subtil, diguem-ne. N'hi havia d'altres, però, de més directes i amenaçadors, com ara la circular del nou governador civil, general Losada, publicada al diari *La Vanguardia* el 5 de setembre de 1924, que advertia: «Habiendo llegado a este Gobierno Civil [...] no deja lugar a dudas, que determinados elementos han convertido la sardana *La Santa Espina* en himno representativo de odiosas ideas y criminales aspiraciones, escuchando su música con el respeto y reverencia que se tributan a los himnos nacionales, he acordado prohibir que se toque y cante la mencionada sardana en la vía pública, salas de espectáculos y sociedades y en las romerías o reuniones campestres, preveniendo a los infractores de esta orden que procederé a su castigo con todo rigor».[1] Radio Barcelona acabà, a darreries de 1926, mitjançant una espècie d'incautació, formant part de la xarxa d'«Unión Radio

*Professora de la Universidad Autónoma Metropolitana de la ciutat de Mèxic.
Actualment becària invitada al Centre d'Estudis d'Història de les Ciències de la Universitat Autònoma de Barcelona.

Madrid». Quins interessos eren aquells que qualificaven el fet de sentir-se català, de pensar en català d'«odiosas ideas» i la voluntat de treballar en català, de comunicar en català d'«aspiraciones criminales»?

Durant el segle XIX l'imperi espanyol havia perdut els immensos territoris colonials d'Amèrica que havia conquistat tres segles abans i dels quals havia eliminat —amb mètodes molt més expeditius que els de Primo de Rivera— les nombroses cultures i llengües dels pobles que hi vivien. Només a l'actual territori mexicà, abans de l'arribada dels espanyols, s'hi parlaven vint-i-cinc llengües. Avui, a totes les antigues colònies espanyoles, amb excepció de nuclis extremadament reduïts i aïllats, hom parla la llengua que els mexicans —i els habitants de tota la resta del món llevat dels de la península ibèrica— en diem espanyol. És aquest l'origen dels 300 milions de «castellanoparlantes» que enorgulleix alguns partits polítics. A pesar, però, de la suplantació de cultures i llengües, la major part de les colònies americanes havien aconseguit la independència i reivindicaven la defensa de les tradicions de les cultures indígenes. Per a un estat amb vocació imperialista, perdre en unes dècades milers i milers de quilòmetres quadrats devia representar un cop molt fort. Potser per compensar una mica, des del començament del segle XX, els militars espanyols tractaven de penetrar, pacíficament o activa, els territoris africans. Amb alts i baixos, l'ocupació de territoris marroquins havia tingut un cert èxit fins que, l'any 1921, els habitants del Rif van reaccionar i, en una sola operació, van causar 9.000 morts als espanyols. Aquest i altres desastres militars posteriors, a la mateixa zona, determinaren un malcontentament general de la població peninsular. Els historiadors consideren la guerra del Marroc com una de les causes del cop d'estat de Primo de Rivera. No va ésser, però, ni l'única ni, segons l'investigador Roig-Rosich, la més important: «en el primer avantprojecte de Manifest del mateix Primo de Rivera (que no va arribar a ser conegut) es parla de "cuatro problemas principales (que) hay que resolver sin pérdida de momento, y por lo enconados que están requieren un ambiente de casi dictadura" i són, per aquest ordre, "Separatismo", "Terrorismo", "Àfrica" i "Situación económica". Del primer diu textualment: "Hay que proclamar la unidad nacional sin vaguedades y la Bandera única prohibiendo bajo severas penas toda propaganda malsana en punto tan esencial".»[2] Som de l'opinió que la por de perdre encara que fos un quilòmetre més de territori s'havia tornat paranoica. No s'entén sinó per què eren identificats com a separatistes no solament qualsevol posició política catalanista, sinó també qualsevol signe de catalanitat. I manifestacions de catalanitat n'hi havia cada dia més puix que, durant les dues primeres dècades d'aquest segle, mentre les aventures militars esmentades més amunt s'esdevenien a l'Àfrica, a Catalunya hom treballava de valent construint país. Prat de la Riba havia sabut, primer des de la Diputació i després des de la Mancomunitat, conjuntar els esforços d'homes i dones de les més diverses ideologies. S'ha-

Figura 30.- Naturalment, els Congressos de Metges de Llengua Catalana emmudiren

vien construït carreteres, posat línies de telèfon, ramals de ferrocarril, però, per damunt de tot, el govern català donava suport a les iniciatives educatives i culturals. Hom havia inaugurat escoles d'estudis superiors que, en molt pocs anys, havien assolit nivells acadèmics molt respectables, gràcies al contacte amb els millors especialistes estrangers (Escola del Treball, Escola Superior d'Agricultura, Escola de Bibliotecàries...). S'havia instituït l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana, que aixoplugava escoles primàries on hom posava en pràctica els més moderns sistemes pedagògics. Hom recolzava l'associacionisme cultural i el polític. Per tal de defensar llurs interessos, els agricultors, els obrers, els professionals, havien creat llurs sindicats i les societats i associacions de tota mena proliferaven arreu.

L'any 1913 havia estat fundada l'Associació de Metges de Llengua Catalana. La iniciativa havia sorgit durant el Primer Congrés, en el qual se sentí la necessitat d'una instància que s'ocupés d'organitzar les reunions subsegüents. L'Associació General de Metges de Llengua Catalana fou nomenada, pel president d'aquell Primer Congrés, M. A. Fargas, la Mancomunitat de Metges de Catalunya.

La idea de constituir un Sindicat de Metges havia estat expressada també durant un dels Congressos, el Tercer, que se celebrà el mes de juny de 1919. Fou elegida, llavors, una Comissió Organitzadora del Sindicat de Metges de Catalunya que treballà de pressa: el 27 de març de 1920 fou fundat el Sindicat de Metges de Catalunya —a la Sala d'Actes de l'Ateneu Emporданès, al carrer del Pi de Barcelona— que dos mesos després ja publicava un butlletí mensual de 20 pàgines amb «articles doctrinals i de lluita, acords, actes, convocatòries, estats de comptes i tot allò que calia debatre a les Assemblees, amb trenta dies d'anticipació». Era repartit gratuïtament a tots els socis. A la seva primera pàgina sempre hi figurà aquesta llegenda:

> «El sindicat de metges de Catalunya persegueix el major ennobliment de la funció social encomanada a la classe mèdica, defensant els interessos morals i materials dels metges residents a Cata-

lunya, protegint els associats i llurs famílies amb institucions de previsió i cooperació.»[3]

De seguida fou organitzada la primera institució de previsió, la Mutual Mèdica, que, el 18 de novembre de 1920, ja tenia personalitat jurídica pròpia.

El 25 de març de 1923, el Sindicat de Metges de Catalunya obté una victòria per la qual havia lluitat des de la seva constitució: en col·locar tots els seus candidats, la Junta de Govern del Col·legi de Metges de Barcelona quedà constituïda en la seva totalitat per associats. És atesa així la unificació Sindicat-Col·legi.

D'altra banda, com que era promulgat l'ús de la llengua catalana en tots els àmbits, des de l'ensenyament primari fins a la recerca especialitzada, durant el primer quart de segle que referim la població catalana s'acostumava, després de segles de no poder-ho fer, a escriure i llegir en la pròpia llengua. Hom podia escollir entre diversos diaris en català, i havien començat a publicar-se des de revistes infantils fins a llibres i publicacions periòdiques de temes científics. Els Llibres d'Actes i de Ponències dels Congressos de Metges de Llengua Catalana i el butlletí del Sindicat en són una bona mostra.

El govern i la població catalans treballaven, doncs, cada vegada amb més empenta quan, el 13 de setembre de 1923, el general Miguel Primo de Rivera declarà implantada la Dictadura. Al cap d'un any, els diaris en celebraven el primer aniversari amb editorials com ara el que ens serveix com a resum de l'esperit amb el qual s'actuava:

> «Suspendidos los derechos políticos de los ciudadanos, lógico es que asímismo queden suspendidos los derechos de las sociedades cuya principal finalidad es la de dificultar el desarrollo político del Directorio, valiéndose de sus propagandas antipatrióticas. Convertido hoy el regionalismo en separatismo, es muy lógico el que las entidades nacionalistas se vean fiscalizadas hasta en sus más tenues movimientos, como único medio de hacer eficaz toda la acción que se propone el gobierno.»[4]

La Mancomunitat fou liquidada i totes les iniciatives mancomunades ofegades. Per al nou govern era necessari aturar el moviment associacionista —ja fos cultural, nacionalista o político-social— que, com «tot tipus d'agrupació, comporta una voluntat de comunicació, de relació que necessàriament desemboca en activitats o manifestacions col·lectives que són les que més temen els governs autòcrates».[5] En tres anys, dues-centes entitats van ser clausurades. Les que quedaven patien intromissions permanents. Amb amenaces de multes o tancament, eren obligades a escriure el nom i tota la documentació en castellà, a canviar articles dels seus estatuts. Davant

aquest panorama, diverses de les agrupacions que encara romanien dempeus publicaren notes al diari comunicant la seva dissolució voluntària.

«Naturalment, els Congressos de Metges de Llengua Catalana emmudiren» puix que havien estat i volien ser «una afirmació del dret a ésser present en el concert científic dels pobles, modestament, si es vol, però amb la pròpia veu».[6] La Junta directiva de l'Associació va dur a terme gestions per tal de celebrar el Sisè Congrés l'any 1926, «per creure que les perspectives polítiques haurien canviat», però «les gestions oficioses fetes en el temps oportú feren aplaçar la convocatòria».[7] Es féu un nou intent l'any 1928, també sense èxit. El Sisè Congrés haurà d'esperar la caiguda de la Dictadura per poder celebrar-se.

Dos fets que semblen matisar la duresa de la repressió són, d'una banda la permanència de certes publicacions en català: la premsa en català àdhuc incrementà la seva difusió i el nombre de llibres publicats augmentà de manera sorprenent. De l'altra, el naixement de noves societats i noves biblioteques i ateneus culturals. La premsa, això no obstant, patia una rigorosa censura i era castigada sovint amb multes i tancaments. El contingut d'altres publicacions autoritzades era de caire poètic o bé de temes tècnics o d'especialitat. Les entitats de nova creació s'havien d'estrènyer a les rígides normes establertes. No cal dir, però, que aquestes escletxes van ser aprofitades a bastament.

Així, durant el període dictatorial van ésser creades diverses societats relacionades amb la medicina: l'any 1926, la «Sociedad de Radiología i Electrología de Cataluña», adherida a l'Acadèmia i Laboratori, la «Sociedad Catalana de Pediatría», la qual, des del gener de 1928, publica el «Boletín de la Sociedad Catalana de Pediatría» en edició bilingüe, la «Sociedad de Cirugía de Barcelona», i, l'any 1928, la «Sociedad Catalana de Urología».

Pel que fa a les publicacions mèdiques en català, l'esdeveniment més important durant la Dictadura fou la creació de la «Col·lecció de Monografies Mèdiques», ideada i dirigida, sovint des de la presó, per Jaume Aiguader i Miró. El primer número en sortí el mes de maig del 26 i el ritme d'aparició era mensual. Amb la cita d'alguns dels títols n'hi haurà prou per fer veure la qualitat de la col·lecció: *La psicoanàlisi* d'Emili Mira, *L'electrocardiografia* de Cristià Cortés, *La diabetis* de Rossend Carrasco i Formiguera, *La hipertensió arterial i el seu tractament* de Lluís Trias de Bes, *Les arítmies en la pràctica mèdica general* de Francesc Estapé. Considerem també significativa l'aparició de la revista *Ciència*, que, amb esperit de divulgar les diverses branques de la ciència i la tècnica, aplegà també informacions sobre medicina.

«El règim instaurat per Primo de Rivera no pot considerar-se com un simple fet episòdic o superficial, malgrat certs aspectes caricaturescos [...]. El seu anticatalanisme va ser rigorós i profund, més que no sembla en una primera lectura o aproximació.»[8] Però en caure la Dictadura, el 28 de gener

de 1930, semblava més evident que mai allò que escrivia Lluís Nicolau d'Olwer: «Com més cru hagi estat l'hivern més esplendorosa serà la primavera. Moviment perseguit, moviment que s'escampa. Sembla impossible que els autòcrates no hagin constatat aquest fet universal. Avui, gracies a la Dictadura, el moviment catalanista s'ha estès a totes les comarques i a tots els estaments de la nostra terra.»[9] I era veritat. Entre una immensitat d'altres manifestacions, els Congressos de Metges en Llengua Catalana van reprendre de seguida. Era el torn del sisè, la preparació del qual va ser un xic precipitada, ja que la Junta Directiva havia volgut que se celebrés abans de la clausura de l'Exposició Universal. Es va dur a terme els dies 21, 22 i 23 de juny de 1930 sota la presidència d'August Pi i Sunyer, que començà el discurs inaugural dient: «Han passat set anys d'ençà del darrer Congrés de Metges de Llengua Catalana. L'acord de l'Associació era de celebrar un Congrés cada dos anys. El motiu de la llarga interrupció el sabeu tots.»[10] La interrupció havia estat llarga, i sota l'entusiasme d'aquella represa d'activitats ningú no hauria pogut pensar que solament sis anys després n'hi hauria una altra, d'interrupció, quasi interminable. Fóra important tenir present que «els quasi set anys de Directori van ser més un assaig que una consecució, una temptativa més que una realització acabada. Però les seves idees, les seves concepcions, les bases d'un nou estat i d'una nova doctrina que la Dictadura primoriverista va aportar seran recollides i desenvolupades amb més radicalitat i contundència el 1939, i passaran a impregnar el cos ideològic d'una nova dictadura militar»[11] que s'acarnissarà no solament amb la desaparició de les institucions, sinó també de les persones que gosessin expressar què pensaven o sentien altrament de com era manat. La repressió atenyerà, llavors, els més alts nivells de cruesa.

NOTES

1. Text citat a: AINAUD DE LASARTE, J. M. (1995), *El llibre negre de Catalunya*, Barcelona, Edicions La Campana, p. 52.
2. ROIG ROSICH, J. M., (1992), *La Dictadura de Primo de Rivera a Catalunya. Un assaig de repressió cultural*, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, p. 25.
3. Text citat a GREGORICH I SERVAT, A., (1988), *El Sindicat de Metges de Catalunya (1920–1940) i el seu llegat*, Barcelona, Reial Acadèmia de Medicina de Barcelona, p. 19.
4. *La comarca del Vallès*, 13 de setembre de 1924, editorial en commemoració del primer aniversari del cop d'Estat.
5. ROIG ROSICH, *op. cit.*, p. 489.
6. CASASSAS, O., RAMIS, J. (1993), *Metges de nens. Cent anys de pediatria a Catalunya*, Barcelona, Edicions La Magrana, p. 68.
7. Memòria de Secretaria, *Llibre d'Actes del Sisè Congrés de metges de llengua Catalana*, Barcelona, 1930, p. 10.
8. ROIG ROSICH, J. M. *op. cit.*, p. 638.

9. D'OLWER, Lluís Nicolau (1931), *La lliçó de la Dictadura*, Barcelona. Citat a ROIG ROSICH, *op. cit.*, p. 100.
10. *Llibre d'Actes del Sisè Congrés de Metges de Llengua Catalana*, p. 12.
11. ROIG ROSICH, *op. cit.*, p. 639.

6

LA PRIMERA REPRESA

SISÈ CONGRÉS DE METGES DE LLENGUA CATALANA

Després de set anys de repressió contra tot el que representava la cultura catalana, el 21, 22 i 23 de juny de 1930 se celebrà a Barcelona el Sisè Congrés de Metges de Llengua Catalana.

Fou presidit per Agustí Pi i Sunyer i hi actuà de secretari Josep M. Vilardell.

La inauguració tingué lloc en el Saló de Cent de l'Ajuntament de Barcelona.

L'acte, que revestí extraordinària importància, congregà en l'històric saló un crescut nombre de congressistes que l'omplien per complet.

Hi estaven representades les Diputacions i Ajuntaments de Barcelona i altres capitals de províncies catalanes i Balears, les autoritats, el senyor Bisbe, tots els Col·legis Oficials de Metges de Catalunya i Balears, el Sindicat de Metges i la major part de Corporacions Mèdiques de Catalunya i Hospitals.

Obrí l'acte l'alcalde, Sr. Comte de Güell, que després de glossar la importància del Congrés, donà pas al secretari del comitè organitzador per llegir la memòria de secretaria.

* «Siguin les primeres paraules, per agrair l'assistència de les autoritats que honoren aquest acte, i fer constar el nostre desig que ens acompanyessin els representants de totes les contrades que tenen amb la nostra terra el lligam espiritual de l'idioma, els de València, els de Balears, els de Rosselló, els catalans de Sardenya en el bell recó de l'Alguer, i més enllà encara, els de les altres terres d'Espanya, que senten el mateix ideal que dóna el conreu de la ciència, l'ideal més profundament unificador que poden tenir els homes.

La celebració d'aquest Congrés, el Sisè en l'ordre dels que hem convocat, té ara una significació més viva i ens produeix una major emoció, pel lapse de temps transcorregut des de la reunió del darrer Congrés, l'any 1923 a la Ciutat de Lleida. En acabar les seves tasques aquell Cinquè Congrés fou nomenada la Junta Directiva, amb August Pi i Suñer, com president, Enric Ribas i Ribas, com vicepresident primer, Gonçal Roqueta, com vicepresident segon, Ramon Torres Carreras en el càrrec de tresorer i el qui us parla en el de secretari general.

Aquesta Junta era l'encarregada d'organitzar el Sisè Congrés, en compliment de les normes que tenim establertes per l'Associació

*Publicat al Llibre d'Actes del Sisè Congrés.

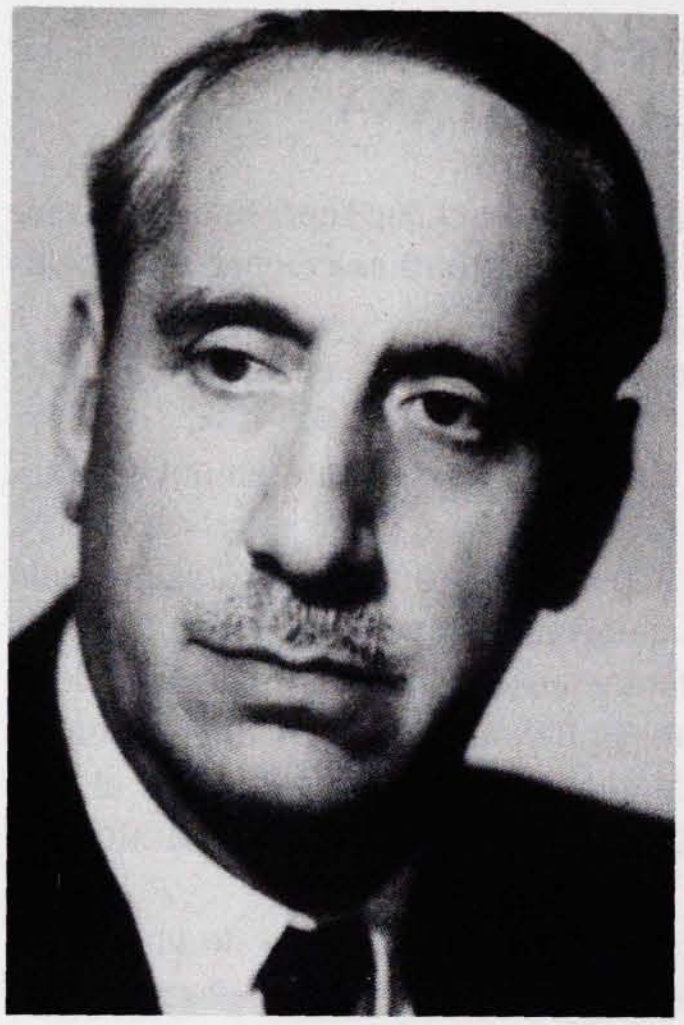

Figura 31.- August Pi i Sunyer (1879–1965), president del Sisè Congrés

de Metges de Llengua Catalana. Una reunió periòdica cada dos anys, és la prevista en el Reglament, amb el qual ens regim, i per tant corresponia celebrar-la l'any 1925. Però tots us fareu càrrec de les dificultats amb què va trobar-se la Junta en voler complir el seu comès, pel canvi radical sofert per la vida política a Espanya des de Setembre de 1923; canvi que va tenir repercussions en tots els ordres de l'activitat, àdhuc en un sector tan allunyat com el nostre de tot partidisme i aliè a qualsevol doctrina política. Amb tot, la Junta des del primer moment, va creure que si no podia desenrotllar el seu programa amb la llibertat volguda, no reeixiria d'una manera honorable des del punt de mira de l'interès científic, i mancaria a l'esperit que ens mou a celebrar reunions com aquesta.

Vàrem celebrar més d'una reunió de Junta Directiva i vàrem pregar al consell de distingits companys, fins a decidir, la convocatòria d'una assemblea general per tal de conèixer el criteri de l'Associació. L'assemblea es reuní el 18 de desembre de 1925, i va acordar-se per aclamació celebrar el VI Congrés, la tardor de 1926, per creure's que les perspectives polítiques haurien canviat, fent possible la Junta oficial. Les gestions oficioses fetes en el temps oportú, feren aplaçar la convocatòria. Vàrem iniciar-ne d'altres, en maig de 1928, per poder reunir el Congrés abans de fi d'any, però tampoc ens acompanyà la sort. Enguany amb el retorn a la normalitat política, s'ha

revifat el caliu que no era pas apagat, s'ha manifestat de bell nou el sentiment que ens animava. En aquesta represa de l'esperit col·lectiu ens hem cregut amb el deure de tornar a la tasca interrompuda, i aviat trobàrem arreu estímuls al nostre entusiasme. Diputacions i Ajuntaments han otorgat el seu patronatge al Sisè Congrés, i amb un ajut material i moral, han donat vigoria al nostre treball d'organització, que ha trobat en tots, les màximes facilitats i les més generoses i entusiastes cooperacions.

Hem volgut que aquesta sisena reunió dels metges de llengua catalana es celebrés abans de la clausura de l'Exposició, amb tot i que ens obligués a intensificar la nostra tasca de preparació, amb un risc de possibles deficiències, perquè enteníem que així veníem a retre un homenatge a l'esforç admirable que ha fet Barcelona, per enaltir davant de tot el món el conjunt de totes les activitats, que són la vida del país. Volgueu perdonar les deficiències de la nostra tasca, per la intenció que ens ha impulsat, a avançar d'uns mesos la convocatòria d'aquest sisè Congrés.

Fou un gran encert de l'assemblea de 17 de febrer d'enguany el de demanar que l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau fos el camp d'acció de les tasques científiques, per demostrar el ràpid increment que han tingut en la nostra terra, totes les tendències i exploracions que empenyen la medicina vers un horitzó cada cop més ample, i per donar la sensació exacte de la febre de treball que anima els Hospitals de Barcelona que han sabut recollir l'esperit del nostre esta-

Figura 32.- Acte inaugural del Sisè Congrés al Saló de Cent de l'Ajuntament de Barcelona

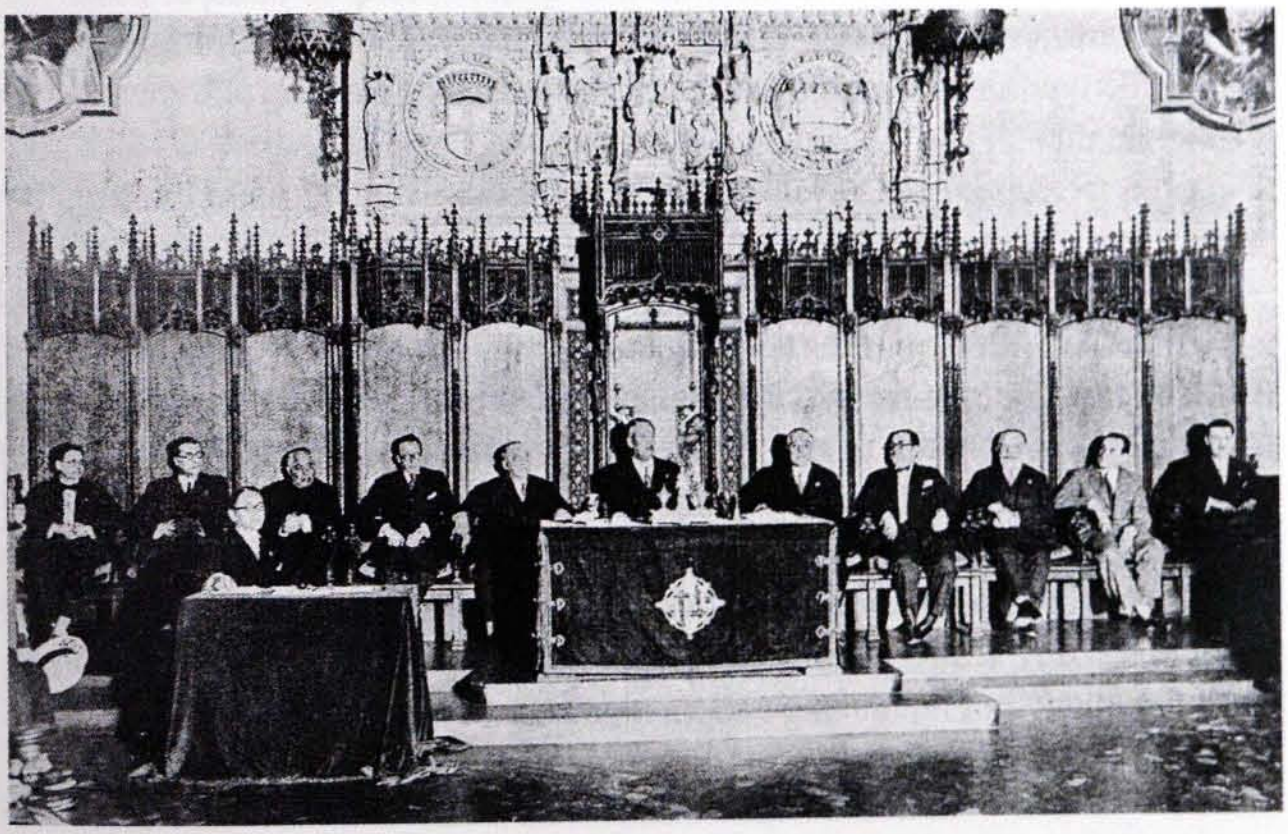

bliment medieval, obra admirable dels veïns de la Ciutat Comtal que amb les seves deixes el sostenien, a través dels segles i que entre les seves parets venerables, ha guardat intacta una noble tradició de caritat i d'iniciació en la medicina. Fins els darrers dies en què el darrer malalt fou traslladat al magnífic i nou hospital de Sant Pau, deixa d'un patrici il·lustre, la vella institució fou un exemple per a tots, i més per a nosaltres els metges catalans, que tantes hores hem viscut en el seu recinte. És ara un deure agradós de complir, recordar, com mercès a la Junta Administrativa, a les germanes de la Caritat i als metges que en forma tan desinteressada hi esmerçaren el temps i l'estudi, aquella institució complí una missió altíssima, i preparà la labor que als metges d'avui ens pertoca realitzar.

En els set anys transcorreguts des del darrer Congrés, és dolorós de recordar els companys que no veurem mai més. Nosaltres els hem conegut. Tots ells dignificaren la nostra professió, i entre ells algun nom té un ressò que durarà molt temps en la memòria dels estudiosos per les seves aportacions científiques.

El qui us parla, no té autoritat per assenyalar la importància del Congrés que anem a celebrar, ni per judicar la valor científica de les ponències acordades i de les comunicacions que han estat trameses. El nom dels seus autors, és prou, per desvetllar en tots nosaltres un interès vivíssim i per afirmar des d'ara l'eficàcia científica de la reunió que avui comença, però no és gosadia predir que el seu èxit assenyalarà una fita en la història de la medicina catalana i contribuirà a afermar en la nostra consciència i en la nostra conducta, aquell ideal d'amor al proïsme i aquell altre amor, més abstracte i pur per l'avenç de la ciència, via infinita, a la qual l'esforç de cada ú, posa fites noves cada any que passa, per fer minvar les dolors humanes, en allò que als homes els està permès d'aconseguir.

He dit»

JOSEP M. VILARDELL

Un dels fruits d'aquest Congrés fou l'acord de publicar un Diccionari de Medicina a fi de normalitzar el llenguatge mèdico-sanitari. Aquesta magna obra, que es publicà per fascicles, fou encarregada a Manuel Corachan, que a la vegada fou el que el finançà.

Prologat pel president del Congrés, August Pi i Sunyer, pel mestre Pompeu Fabra i pel mateix Manuel Corachan, es relligà en lliurar-se'n l'últim fascicle —l'any 1936— i la seva difusió no fou possible per les condicions bèl·liques i postbèl·liques que concorregueren al nostre país.

Pròlegs del *Diccionari de Medicina**

Pròleg d'August Pi i Sunyer:

En acordar l'Associació de Metges de Llengua Catalana, en ocasió del Congrés de Barcelona del 1930, la publicació del *Diccionari de Medicina*, va tenir l'encert d'encarregar al Dr. Corachan, que ja havia fet molt interessants treballs preparatoris, que volgués dirigir l'obra, per tal de portar a terme el projecte. Generós i ple d'entusiasme, el Dr. Corachan ens dóna avui la feina ja acabada. Avui, el nostre *Diccionari* és una realitat!

Hem d'agrair al mecenatge de Corachan pel valor material de les despeses de redacció i per haver decidit així mateix la publicació amb tots els seus riscs pecuniaris; però, tot i essent exemplar aquest gest, més digne és encara d'alta gratitud el treball, el fervor, la constància, que han fet robar hores a les seves tan importants i esgotadores tasques professionals i l'han portat a dirigir la difícil confecció de paperetes i la tria i classificació de les reunides en nombre imponent, a elaborar, en una paraula, el text del *Diccionari*. Ell i els seus dignes col·laboradors mereixen bé de Catalunya per haver fet possible una tan gran obra.

El nostre *Diccionari* era una necessitat immediata. El lèxic del metge ha estat deplorable, un galimaties, una barreja de termes més o menys científics arribats al català després de transmigracions sovint complicades, amb altres termes vulgars, moltes vegades mal aplicats o transcrits defectuosament; castellanismes nombrosos apresos en les lliçons de la Facultat; barbarismes i exotismes de tota mena, en el millor dels casos amb un prim vernís vernacular. Aquest català mèdic era una llengua informe i mal sedimentada que calia depurar i fixar.

Cert que l'Institut d'Estudis Catalans s'havia esforçat a constituir el llenguatge científic general i, per tant, el de la Medicina; l'apostolat de Pompeu Fabra havia arribat a tots els recons de la llengua. Però la feina havia d'ésser completada amb la col·laboració d'especialistes, de metges.

Fa vint-i-nou anys apareixien els *Annals de Medicina* que, de llavors ençà, s'han estat publicant sense interrupció. L'any 1913 es fundava la Societat de Biologia, sota els auspicis de l'Institut, i tampoc no s'han interromput la sèrie dels Anuaris. Aquestes dues publicacions han contribuït, sens dubte, a la formació del vocabulari biològic i mèdic. Per altra banda, l'any 1911, l'Institut de Ciències havia creat els seus arxius i emprenia les edicions de llibres de gran interès. La bibliografia mèdica catalana s'ha anat enriquint ràpidament. Els Congressos de Metges publiquen llurs memòries

*Publicat a *Diccionari de Medicina*. Salvat Editors. Barcelona 1936.

Figura 33.- Pompeu Fabra (1868–1948), valedor del *Diccionari de Medicina*

i comunicacions, i darrerament han aparegut amb puntualitat les Monografies mèdiques.

Era l'hora, ja inajornable, de codificar definitivament el lèxic. En el *Diccionari* hi ha un nucli, podríem dir central, de paraules d'ús corrent i emprades en general a Catalunya; un altre grup està constituït per termes dialectals que poden interessar, i un altre, finalment, el formen expressions antigues, el coneixement de les quals és necessari per a la comprensió dels vells textos.

El *Diccionari* serà, així, un ajut decisiu per a la constitució del català mèdic amb totes les garanties filològiques i científiques. Podrem, amb ell, envanir-nos de tenir una llengua definitivament formada i no és dubtós que el nostre exemple interessarà i estimularà tots els metges de llengua catalana, de la Catalunya estricta, i també d'aquelles regions on són parlades altres variants de la nostra llengua. El Diccionari serà un instrument magnífic per a prestigiar el català, posar-lo com exemple i purificar-lo d'elements nocius.

És, doncs, la publicació del *Diccionari de Medicina* una gran victòria, però, al mateix temps, i per ella, un factor de proselitisme i l'excitació, encara, al compliment d'uns deures. Que tot metge de Catalunya se senti més obligat per la bona obra de Corachan a parlar bé, i de seguida —en disposar d'un llenguatge ja normal— a honorar-lo degudament dient pel seu vehicle coses dignes d'ésser escoltades o llegides. Per l'esforç de tots, quan tin-

guem l'instrument i quan el volum i la qualitat de la nostra producció catalana assoleixin la consideració universal, llavors el català haurà esdevingut una llengua sàvia. I que ho sigui és la nostra aspiració i també la nostra esperança!

Pròleg de Pompeu Fabra:

Tots els qui s'interessen per la depuració del lèxic català, han de veure amb goig l'aparició d'obres com el present *Diccionari*, els editors del qual han posat una especial cura en la correcció ligüística dels mots tècnics i procurat aplegar, definint-los científicament, els mots populars referents a la medicina (noms de malalties, dels símptomes, de remeis, etc)

Quant a aquests mots populars, sia els inventariats en els diccionaris generals, sia els aplegats en les recerques dialectals en curs, la col·laboració dels metges és indispensable al lexicògraf, perquè solament amb aquesta és possible donar-ne definicions exactes i esmenar un gran nombre d'errades que difícilment serien apercebudes pels profans. El present Diccionari ha de contribuir, així, a la millora del *Diccionari* general de la llengua; i encara és d'esperar que, anant a mans d'un gran nombre de metges escampats per totes les terres de llengua catalana, suscitarà noves aportacions de mots, de les quals no solament es beneficiarà una segona edició de l'obra, sinó també el futur diccionari bàsic de la llengua que té en preparació l'Institut d'Estudis Catalans.

Quant als mots savis, formats amb elements greco-llatins, ha d'ésser també d'una gran utilitat la publicació del present *Diccionari*, pel fet d'haver els seus editors volgut que fossin revisats per persones enteses en lingüística. Així s'evitarà que molts d'ells siguin adoptats en català sota una forma defectuosa. En la catalanització d'aquests mots, en efecte, no es tracta solament d'establir-ne la grafia catalana (el grup greco-llatí *mph*, que en castellà es transcriu per *nf*, es transcriu en català per *mf*) i donar-los una estructura catalana (a la terminació castellana accentuada *eo*, en francès *ée*, correspon la catalana *eu*), sinó que cal, encara, evitar que s'esmunyin en el nostre vocabulari les defectuositats existents en el vocabulari castellà, que és, més o menys catalanitzat, l'adoptat povisòriament pels metges catalans. En castellà, per exemple, hi ha un cert nombre de mots savis amb l'accentuació equivocada pel fet d'haver-los pres del francès o de l'anglès, que, com és sabut, prescindeixen de l'accentuació originària, i amb aquesta accentuació equivocada són pronunciats pels catalans. Ara bé, no és pas la qüestió d'adoptar-los definitivament amb aquesta accentuació, sinó d'accentuar-los atenent a la prosòdia llatina. Hi ha encara, uns defectes en el vocabulari castellà i el nostre, que són els deguts a haver copiat servilment les transcripcions errònies del francès, i ha bastat que aquest hagi transcrit en alguns mots la *k* grega per una *k* en lloc d'una c, escrivint per exemple *kératome*

en lloc de *cératome*, perquè els castellans adoptessin *queratoma* en lloc de *ceratoma*. En casos com aquests, una revisió completa dels termes medicals com la que es fa ara amb la confecció del present *Diccionari*, ens permetrà de fixar la forma catalana dels mots en qüestió d'acord amb les regles tradicionals de transcripció dels mots clàssics (com ja fan, esmenant llurs grafies errònies, els italians, els mateixos francesos, etc), però això tan sols fins on sigui possible, puix que no és d'aconsellar de fer tals rectificacions en aquells mots que han esdevingut populars en llur forma errònia (*quist*, per ex.).

És, doncs, d'esperar que el present *Diccionari*, a part del seu valor científic, constituirà una contribució considerable a l'obra de depuració i d'enriquiment del nostre lèxic.

Cal, per això, reconèixer i agrair l'esforç i patriotisme de tots els col·laboradors i, en especial, la direcció i mecenatge del cirurgià M. Corachan, que per ésser originari de la zona castellana de València mereix encara més la nostra sincera felicitació.

Pròleg de Manuel Corachan:

En lliurar al públic el *Diccionari de Medicina* hem cregut que, darrera les gentils paraules de presentació amb què ens han honorat els amics Pi Sunyer i Pompeu Fabra, calia posar-hi una portada que expliqués al lector la gènesi del present *Diccionari* i l'orientés en la seva utilització.

Amb veritable plaer rebérem de l'Associació de Metges de Llengua Catalana l'encàrrec de dirigir la redacció d'un *Diccionari de Medicina*, puix que feia ja molt de temps que ens adonàvem de la necessitat inajornable de la seva existència. Tot el nostre esforç l'hem esmerçat a portar a cap l'obra en un termini breu. I avui, en fer lliurament d'aquest *Diccionari de Medicina*, sentim orgull i satisfacció; satisfacció per veure finalment realitzar el nostre desig de sempre, i orgull per haver contribuït a dotar la nostra llengua del seu primer *Diccionari de Medicina*.

L'hem titulat *Diccionari de Medicina*. No calien els adjectius català i terminològic perquè, d'una banda, creiem que ja és hora de no haver d'anunciar que són escrits en català els llibres catalans, i no hem volgut, per altra banda, reduir-nos a la traducció d'un diccionari terminològic, car ens ha semblat que les necessitats de fixació del lèxic català de Medicina exigeixen una obra més vasta.

Pretenem, en efecte, que el present *Diccionari* solucioni tres problemes importants amb els quals topa diàriament el metge català: el primer, escriure els seus treballs i fer les seves conferències en un català correcte; el segon, copsar el sentit precís de les expressions que empren els malalts en exposar-nos llurs transtorns; el tercer, menys important, però tanmateix no negligible, interpretar els textos i manuscrits antics de medicina. Per això

Figura 34.- Manuel Corachan (1881–1942), director del *Diccionari de Medicina*

aquest Diccionari conté, ultra els tecnicismes, els mots populars que tenen una relació pròxima o llunyana amb coses mèdiques i moltes paraules antigues, curosament seleccionades, d'un gran nombre de textos i manuscrits sobre medicina, o que accidentalment s'hi refereixen, dels segles clàssics de la nostra llengua.

En el grup de les paraules que podríem anomenar tècniques pures, no ens hem limitat a traduir o adaptar les que figuren en els diccionaris consultats, sinó que les hem sotmeses a una escrupolosa selecció per tal d'excloure'n les caigudes en desús; per altra banda, hem procurat incloure-hi tots aquells mots de recent adopció i que responen als nous conceptes de la medicina moderna.

Potser haurem concedit un espai excessiu a les paraules populars; creiem nosaltres que aquest tipus de mots tenen un interès positiu per al metge, per tal com expressen, de vegades amb una precisió que molts no sospiten, les causes i els efectes de les malalties i, sobretot, els símptomes. També hem de confessar que ens ha dolgut d'escapçar la col·lecció que teníem feta de modismes populars i dialectals de les terres on és parlada la llengua catalana (Catalunya, València, Mallorca, Aragó i Alguer); però sobretot creiem justifica la nostra obra en aquest aspecte, perquè representa una contribució no menyspreable al coneixement exacte de la riquesa de la nostra llengua. En la definició d'aquest vocabulari popular la brevetat ha estat la nostra norma; per això el lector no hi trobarà, de cada mot, sinó accepcions d'interès mèdic.

El recull terminològic procedent dels textos antics ha permès, abans que tot, una constatació interessantíssima, al nostre entendre: la de l'antiga catalanitat d'alguns mots que segueixen ben vius en el vocabulari mèdic actual; per això el lector trobarà, al costat d'alguns mots d'ús corrent, la citació d'un llibre o manuscrit. Moltes altres citacions bibliogràfiques hi ha en el nostre *Diccionari*; acompanyen altres paraules, avui en desús, l'interès de les quals és innegable per a qui vulgui llegir algun text antic.

Exposat el contingut del *Diccionari*, anem a dir el que n'hem exclòs deliberadament per tal que no sigui atribuït a negligència. No hem admès com a mot titular cap nom propi, ni àdhuc els clàssics que serveixen per individualitzar un símptoma o malaltia; aquests noms, reduïts al mínimum imprescindible, els trobarà el lector agrupats al voltant d'una paraula catalana general (*malaltia, síndrome*, etc). Així, com a exemple: *Anestèsia de Goyanes*, no es trobarà en *Goyanes* sinó en *anestèsia*. Tampoc no trobarà el lector cap paraula de Química ni de Terapèutica (exceptuades les entrades populars i la flora farmacèutica autòctona). Per acord de l'Associació de Metges de Llengua Catalana, formaran part d'una altra publicació en forma de vocabulari. Quant als balnearis, no hem cregut convenient posar-n'hi d'altres que els de les comarques de parla catalana.

Per a facilitar la utilització del present *Diccionari* hem d'advertir que, quan un concepte es troba expressat per diferents paraules, hem posat la definició en una de sola: la que ens ha semblat més científica o d'ús més general. En les altres es trobarà solament la referència a aquesta paraula, considerada principal. D'una manera general les referències van en lletres versaletes; i, quan no representen una simple sinonímia sinó un concepte que completa o il·lustra el de la paraula titular, van precedides de l'abreviatura V. (Vegeu). Per tal de fer-la més entenedora, alguna definició va acompanyada de frases d'expressió entre « », algunes de les quals, les escrites en cursiva, procedeixen dels textos antics consultats.

Finalment, hem cregut d'utilitat que el present *Diccionari de Medicina* anés seguit d'un vocabulari castellà-català i d'un francès-català; la nostra formació científica, basada sovint en obres castellanes i franceses, fa que moltes vegades hagi hom d'arribar a l'exposició exacta del seu pensament científic partint d'un d'aquests dos idiomes.

* * *

No podem acabar aquestes paraules preliminars sense fer constar la nostra gratitud als bons amics i companys que han aportat llur intel·ligent i desinteressada col·laboració a l'obra que avui lliurem al públic. Sense ells el nostre *Diccionari de Medicina* no hauria passat d'ésser un projecte audaciós. Havem, no res menys, d'agrair i proclamar el gest del nostre emèrit col·legi de Metges de Catalunya fent-se càrrec, des de l'aparició

del primer fascicle, de tota l'edició d'aquest *Diccionari*. Els nostres lectors són pregats d'inclinar-se davant aquestes proves de patriotisme autèntic.

SETÈ CONGRÉS DE METGES DE LLENGUA CATALANA

*ANTONI OBRADOR**
*FRANCESC BUJOSA***

Com és conegut, el Setè Congrés de Metges de Llengua Catalana va celebrar-se a Mallorca entre els dies 27 de juny i el 3 de juliol de l'any 1932. Era el primer que va tenir lloc «fora dels límits de la Catalunya estricta» i aquest fet va ésser ben remarcat en els diferents parlaments del Congrés. L'elecció de Mallorca com a seu del Congrés es va fer durant l'assemblea que va cloure'n el Sisè després d'una proposta del metge mallorquí Josep Mir i Mir i, segons el Llibre d'Actes «la proposició fou acceptada per aclamació amb gran entusiasme». El Dr. Josep Mir i Mir era un dels vicepresidents de l'Associació General de Metges de Llengua Catalana.

Tingueren cura de l'organització del Congrés la Junta de l'Associació General de Metges de Llengua Catalana composta per: Dr. Enric Ribas i

Figura 35.- Joaquim Trias i Pujol (1887–1964), que presidí el Setè Congrés

* Hospital Son Dureta
** Universitat de les Illes Balears

Ribas, president; el Dr. Joaquim Trias i Pujol, vicepresident 1r; Dr. Josep Mir i Mir, vicepresident 2n; Dr. Manuel Salvat i Espasa, tresorer; Dr. Francesc d'A. Estapé, secretari general. El president però no va poder ésser a Mallorca per mor de l'estat de salut.

Es va publicar un diari del Congrés, tres exemplars del qual sortiren abans de començar-lo i sis s'editaren durant la seva celebració. El nombre de participants es va haver de tancar quan es va arribar a la xifra de 600 inscripcions. Els congressistes feren el viatge de Barcelona a la Ciutat de Mallorca amb un vaixell, el *Ciutat de Barcelona*, que partí a les 9 del matí del dia 27 de juny «enmig del gran entusiasme dels congressistes, entre els quals figuraven les Delegacions de la Generalitat, dels Ajuntaments de Barcelona i Lleida».

Durant la setmana que va durar el Congrés s'organitzaren una sèrie d'actes socials d'acord amb l'estil de l'època i diferents excursions pels llocs més emblemàtics de Mallorca. Entre els actes socials podem citar: homenatge a Goethe, la Revetlla al *Lawn Tennis Club*, el Te dansant en el vaixell Almirall de l'esquadra italiana, la Revetlla a S'Aigo Dolça, el Ball de Gala al Cercle Mallorquí i una funció de gala al Teatre Principal organitzada per l'Associació per la Cultura de Mallorca i amb la cooperació de l'agrupació dramàtica «Els Belluguets» que representaren *La sàvia* i *El retaule de la flor*. La primera excursió permeté contemplar el Castell de Bellver i la cala Santa Ponça (lloc de desembarcament del rei Jaume I). El dia 29 de juny els congressistes tingueren dues opcions: anar a visitar la cova del Drac de Manacor o fer un recorregut per Valldemossa («visitant la cèlebre Cartoixa i les indescriptibles belleses de Miramar»), Deià i Sóller. El dia 2 de juliol

Figura 36.- Emili Darder i Cánaves (1895–1937), valuós col·laborador incondicional dels Congressos

Figura 37.- Acte inaugural del Setè Congrés

es feu una excursió a Alcúdia on «a l'horabaixa, en les restes del teatre romà, l'Agrupació "Els Belluguets" va representar la formosa tragèdia *Ifigènia a Taurida* de Goethe, traduïda per J. Maragall. Les belleses de l'obra, l'excel·lent representació i l'incomparable marc en què va tenir lloc, de cara al mar, varen produir una impressió fondíssima, de la qual tots els que hi assistiren guarden un record inoblidable». Finalment, el dia 3 de juliol, ja amb el vaixell de tornada, es féu una excursió a Formentor.

Hi va haver quatre temes científics: 1. Climatologia; 2. Hipertensió arterial; 3. Tisiologia i 4. Cirurgia de la tuberculosi. A més a més hi va haver una exposició i una sessió necrològica dedicada al Dr. Josep Pasqual, metge gironí que va ésser president del Quart Congrés celebrat l'any 1921 a la ciutat de Girona. El president de la primera secció va ésser el Dr. Pere Domingo i el Dr. Eduard Fontseré, professor de la Universitat de Barcelona i aleshores director del Servei Meteorològic de Catalunya va llegir la ponència sobre «Climatologia de la Mediterrània occidental» (segons consta en el llibre d'actes, el doctor Varnell de Palma també va fer una aportació sobre «Climatologia de Mallorca», que no és recollida a les actes). En la segona secció sobre hipertensió arterial hi va col·laborar el Dr. Puche, professor de Fisiologia de la Universitat de València i, en relació amb les dues darreres seccions, l'organització del Congrés va encarregar a les Societats de Tisiologia i de Cirurgia catalanes que indiquessin «les qüestions d'interès més candent i els homes més autoritzats a desenvolupar-les».

És important remarcar que les personalitats més importants de la medicina catalana presentaren comunicacions i ponències o participaren en les discussions del Congrés de Mallorca. Només cal repassar una sèrie de noms per comprovar-ho. Així, a la primera secció veiem els noms de Dr. Ricard Moragas, del Dr. J. Vilardell i del Dr. L. Guilera. A la segona secció sobre hipertensió arterial veiem els noms del Dr. Pere Babot, del Dr. A. Pedro Pons, del Dr. R. Carrasco i Formiguera, del Dr. Pere Camps, del Dr. J. Gibert i Queraltó, del Dr. J. Alsina i Bofill, del Dr. Santiago Pi i Sunyer i del Dr. J. M. Bellido. A la tercera secció trobam els noms del Dr. E. Fernández i Pellicer, del Dr. J. Vilardell, del Dr. Josep Cornudella, del Dr. R. Carrasco i Formiguera, del Dr. B. Rodríguez Arias, del Dr. Ll. Sayé. A la quarta secció podem veure els noms del Dr. Pere Nubiola, del Dr. Conill, del Dr. E. Condeminas, del Dr. S. Noguer i Moré, del Dr. Trias i Pujol, del Dr. M. Corachan, del Dr. J. M. Bartrina, del Dr. Puig i Sureda i del Dr. Trias Maxencs.

En relació amb la significació del Congrés, crec que la millor manera de copsar-la és donar la paraula als seus protagonistes. Així, el secretari general, el doctor Francesc d'A. Estapé, deia a la memòria: «Tothom s'ha adonat, en efecte, del sentit pregon que té aquest Congrés de Mallorca. Després dels homes de lletres, que ens han avançat d'uns quants lustres, som nosaltres i vosaltres, els metges d'ací i d'allà, que amb aquest acte posem la primera pedra de l'edifici de la cultura mèdica que volem construir sota el signe de la llengua vernacla. I aquesta posició comuna del vostre esperit i del nostre, significa, segurament, que ens hem sentit tocats de la gràcia de comprendre que la manera més eficaç de laborar per l'ideal d'una cultura millor és utilitzant la pròpia llengua que és l'arrel principal de la vida d'un poble, aquesta pròpia llengua que és la vostra i la nostra... És per això que ens adonem de la gran significació de l'esdeveniment actual. No sembla pas exagerat dir que, en la ruta dels nostres destins, el Congrés de Mallorca és una fita assenyalada i que des d'aquesta fita la terra de promissió s'ha posat a l'abast dels nostres ulls.» El parlament del president del Congrés, Dr. Enric Ribas i Ribas (llegit pel seu amic i vicepresident 2n del Congrés, Manuel Salvat i Espasa), deia: «En aquesta renaixença de la nostra personalitat, és en la que l'Associació de Metges de Llengua Catalana vol tenir-hi la màxima preponderància, i hem de contribuir-hi tots, vosaltres i nosaltres; recordeu aquelles paraules d'un dels nostre literats: "Cap mallorquí del segle XIII i XV s'ofenia perquè li diguessin català de Mallorca, al contrari, que ell mateix s'ho deia, perquè sentia dins l'orgull d'esperit de Catalunya que era la nacionalitat que havia obert a Mallorca un horitzó novell de glòries patriotes." Però nosaltres, que treballem amb tota l'ànima pel reconeixement de la personalitat catalana, no volem ésser imperialistes. No volem exercir sobre vosaltres una hegemonia odiosa. Catalunya és terra de llibertat. Solament manem pel reconeixement d'aquelles nostres passades grandeses, que l'esperit català sigui la nostra senyera sota la qual hem de respectar les carac-

terístiques totes dels matisos de la nostra (vostra?) llengua, dels vostres costums, del vostre dret, dels vostres privilegis; que tots, vosaltres i nosaltres, fem una cultura única, una cultura catalana, tota ella amarada d'amor a la terra. Ferms en la nostra actitud, constants i enèrgics en la persecució del nostre ideal, aprofitem el moment actual, potser únic en la història, perquè totes les contrades de Catalunya, de les Balears i de València grans onades d'amor es produeixin per arribar a aquella cultura catalana que serà ben nostra, i serà el puntal més ferm de la nostra personalitat.» I acabava el parlament: «Fills de les Balears, catalans de Catalunya, és el Setè Congrés que celebrem; però és el primer que fem sota l'arbre de la llibertat i del reconeixement de la nostra personalitat i si la nostra força i el nostre entusiasme ens feren vèncer obstacles que de continu s'oposaven als nostres ideals, avui, deslliurats de tot allò que coartava la nostra llibertat, quan d'esplendorosa i esclatant no ha d'ésser la flama que ens ha de guiar en aquest pelegrinatge: aixequem, doncs, els cors amb fèrvid entusiasme, posant tota la nostra fe i voluntat per fer de la nostra terra un astre de primera magnitud en la Cultura Mundial.»

Voldria acabar aquest breu repàs del Congrés de Mallorca amb algunes de les paraules que va dir el Dr. Joan I. Valentí i Marroig en la inauguració de l'exposició annexa al Congrés: «Els mallorquins estem d'enhorabona: ens ha cabut l'honor d'ésser elegida la nostra capitalitat per a celebrar-hi el Setè Congrés de Metges de Llengua Catalana. Els metges de Mallorca no podem menys que agrair-vos una tal distició. Nosaltres esperem molt d'aquest Con-

Figura 38.- Títol de Congressista del Congrés de Mallorca

VII è CONGRÉS DE METGES DE LLENGUA CATALANA

CIUTAT DE PALMA DE MALLORCA-DEL 27 JUNY AL 3 JULIOL 1932

Títol de Congressista ..... *a nom de*

EL PRESIDENT, ENRIC RIBAS I RIBAS

L'INTERESSAT,

EL SECRETARI, FRANCESC D'A. ESTAPÉ

Aquesta tarja és absolutament personal i intransferible

Figura 39.- Durant els dies de celebració del Setè Congrés fou publicat un Diari

grés i tenim l'esperança que han de desvetllar aquell sentiment de germanor científica de què abans us parlava i que realment ens manca.» I acabà el seu parlament amb una elogiosa referència al Dr. Josep Mir i Mir, «Ell és sens dubte el major responsable dels corrents de solidaritat avui existents entre els metges de Catalunya i de Mallorca i amb aquesta afirmació no faig sinó exterioritzar el que tots nosaltres subscrivim interiorment. En Mir no és un home espectacular. Però és un home eficaç, no té aparença de guanyar sempre la carrera, però tanmateix arriba sempre allà on vol. La seva tossuderia lenta i progressiva, la seva incansable constància, el seu perseverant treball, us donaran la clau de l'èxit del Sindicat de Metges de Mallorca, així com també del Congrés que estem celebrant».

El cronista del Congrés escriu:«La realitat va superar totes les esperances... En cap moment ve decaure la intensa vibració amb què va transcórrer i en la qual, als esforços esmerçats en pro del doble ideal científic i patriòtic s'hi afegia el goig de les incomprables belleses de les nostres illes mediterrànies.» Possiblement és una bona síntesi d'allò que va suposar aquest Congrés de Mallorca.

Socis de l'Associació General de Metges de Llengua Catalana de les Illes Balears (segons el llibre d'Actes del Congrés):

López i Marquès, Laureà, Ciutadella (metge)
Mir i Mir, Josep, Ciutat de Mallorca (metge)
Salord i Menéndez-Arango, Manuel, Ciutadella (metge)
Sancho i Sagab, Francesc, Ciutat de Mallorca (metge)

Sureda i Blanes, Miquel, Ciutat de Mallorca
Valentí i Marroig, Joan I., Ciutat de Mallorca

Impressions

Lluís Vila Abadal, otorinolaringòleg de Barcelona, fou un dels assistents al Congrés de Mallorca. Escriví unes impressions poètiques de les excursions que realitzaren que el seu fill Jordi Vila-Abadal ens ha facilitat. Com a exemple de la sensibilitat de l'autor i de l'esperit que animava els congressistes, reproduïm una selecció d'aquest text.

Visions de Mallorca Ciutat

«Quan el cel apunta, lluint la claror, el record conservem encara de Cala Santa Ponça, bonica. Els estrets carrerons d'ensomni passat, portalades amples, patis retallats. Escales de pedra, reixats de ferrer, columnes angustes de marbre mallorquí, amples estatges entre sol o recolliment. Catedral augusta. Seu mirant la mar, ample palau per a Déu d'eternitat. El mar la besa jugant a sos peus. Per la gran terrassa anireu veient tota la gentada qu'ompara continent.

Dalt de la vila mogut mercat, peixos de les cales, pèsols mallorquins i dolça ametlla d'aprop els camins.

Figura 40.- Lluís Vila i d'Abadal (1889–1937), un exemple de sensibilitat

L'Almudaina enrera, plena de records, és vorejada per l'escola regia que dóna a l'emparrat. Tot aquest barri d'esglésies gòtiques, Santa Eulàlia bella, Sant Francesc més enllà on s'estatja el sepulcre del gran mallorquí Ramon Llull, vetlla encara des del somni etern frissances de converses, clarors de creients i en el joliu claustre tot treballat el gòtic perdura amb suavitat.

Prop la mar bella s'aixeca el palau de Llotja primera del gòtic civil, altes columnates com palmerars, voltes massisses, record del passat.

Ciutat de Mallorca tens costes pendents, reculls encara somnis punyents de quan governares la mar blava i el continent.»

Valldemossa - Sóller

«La plana és bella, fèrtil arreu, ametllers sucosos, oliverars caòtics d'un món malmès, oliveres de tortura, sofrents, sagueses, alhora tendrals donen fruits asprosos al paladar, per fer la gana abans de menjar.

Estreta pujada, Valldemossa al cim, cartoixa fores, queden tot pintats els murs alterosos i el sostre d'art. Ombrívols claustrets, estances de nina, recordeu passats de músics i artistes.

Llarga balconada, fil de carretera, sobre la mar, possessions ducals, miradors de cel blau i mar de crinera.

Deià embreconada té capsalera de rocam feréstec i aigua arreu, com en l'escala s'enfilen tes cases o baixen al mar; guarda que no es cansa de mirar.

Quan la carretera baixa, al fons el pla, con una petxina de vert de troper, acompanya ton idili el petit port d'aigua remansa on t'hi pots banyar. Travessant el poble dalt el coll de taller guet de Mn. Pere la carretera enfila enjustos revolts corda en sac ficada. L'altra banda el pla: Alfàbia o mitja baixada conserva encara jardí del rei moro amic de Jaume quan va venir.

Travessem la plana i oliverars, ametllers i vinya, al cap de vall la mar.»

Lluc

«Enfilar-se enlaire per penyassegats la carretera puja pels cinglerars, com les oliveres que s'arrapen pels rocs. Boscos de gris que l'olivera pinta, damunt cada pedra una olivera s'hi fa.

Cercada de penyes, els cims despullats, ferrenyes figures, monges en processó van fent sa via en l'eternitat, sense moure's de lloc, els dies passant. Dins l'amfiteatre, en la solitud, la Verge de Mallor-

ca té son repòs. Mare de Déu de Lluc siau nostre confort. En Poudi va recordar-se de tant bell recés on canten cardines i el bon pagès mentres sega l'ordi rondant la falç. Al fons la mar blava entre els escanyais, camí de Pareys entre la muntanya i el blau de la mar.

Seguint la vorera de la costa de llevant passen els camps fèrtils i erms molt grans, possessions principesques de senyors feudals.

En una vorera l'església de Selva, la torre de Juca.

Al lluny en el mar la Cala Ratjada amb el mar bramulant, hostalet de joguina i fins menjars.»